

Sommersesong

Hver gang nordavinden løyer litt merkes det at kalenderen faktisk viser juni. Aktiviteten på museet bærer også tydelige bud om at sommersesongen har startet. Pågangen fra barnehagegrupper og skoleklasser tar nesten pusten fra pedagogene våre og de første turistene har forlengst banket på dørene.

Med entusiastisk og frivillig hjelp fra Stavanger Sømmandsforening åpnet Sjøfartsmuseet sommersesongen 1. juni. De øvrige museumsanleggene følger etter fra 15. juni. Fra da av er alle våre utstillinger åpne hver dag unntatt mandag fram til midten av august.

Når vi nå lanserer nr. 2 av "Museums-Tidende" er det i trygg forvisning om at det første ikke ble fiasko. Hjertelig takk for ros og konstruktiv kritikk! Hvis alle lesere med familie og venner besøker alle museets anlegg i løpet av sommeren, vil det utvilsomt styrke besøksstatistikken og til dels også økonomien vår. Hvorfor skal museumsbesøk helst være forbeholdt utenlandsferien?

GOD MUSEUMSSOMMER!

Harald Hamre

Sjøfartsmuséet med nytt fartøy

26. april ble D/S "Sandeid" på 188 bruttotonn overført til Stavanger Sjøfartsmuseum for den symbolske pris av kr. 1.-. Overdragelsen skjedde uten noen form for seremoni, men den fortjener likevel oppmerksomhet.

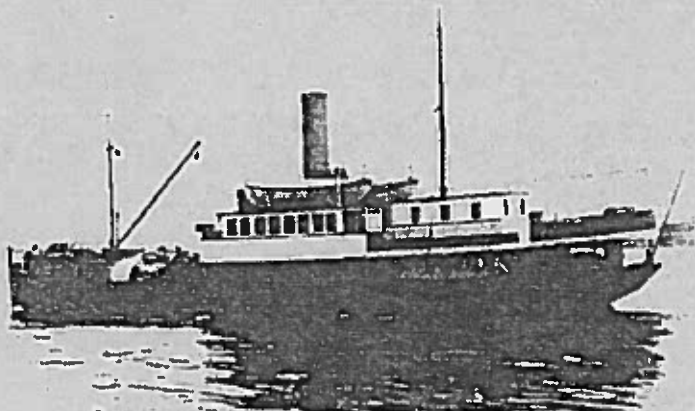
"Sandeid" ble bygget ved Stavanger Støberi & Dok i 1893 og døpt "Sandnæs". Dette var det første skipet som ble satt inn i natrutene mellom Sandnes, Stavanger og Bergen. I 1903 ble hun solgt til DSD og fikk sitt nåværende navn. D/S "Sandeid" var en av de virkelige sliterne i lokaltrafikken på Ryfylkefjordene helt til hun forliste tragisk 5. desember 1951 ved innløpet

til Mastrafjorden. 7 av besetningen og en passasjer mistet livet.

For en tid tilbake ble det kjent at amatørdykkere hadde funnet vraket av "Sandeid" og tatt opp en rekke verdifulle gjenstander. Tyveriet hadde attpåtil foregått i militært farvann der slik dykking er ulovlig. Skadeforsikringsselskapet Vesta som eide fartøyet, fant at vraket først og fremst har kulturhistorisk verdi og at skipet med alt utstyr ombord burde overføres til Sjøfartsmuseet. Det er nå foretatt registrering av alt som er fjernet fra vraket, og vi regner med å få dette innlemmet i våre samlinger med det aller første.

Sjøfartsmuseets første dampskip ligger på 50 meters dyp og vil bli værende der. Men gaven fra Vesta vil utvilsomt representere en verdifull tilvekst til samlingene våre.

Harald Hamre

Stær på kafé...

I forrige Museumstidende ble det orientert om fuglekasseprosjektet i Arboretet på Sviland i Sandnes. I skrivende stund kan det konstanteres at resultatet, selv om ikke alle artene har etablert seg ennå, ble bedre enn forventet. Vi satte opp to kasser for kattugle, og den ene av disse ble tatt i bruk, og ungene forlater kassen i disse dager. Av de ti kassene for stær som ble satt opp, ble alle tatt i bruk, selv demonstrasjonskassen på kafeteriaens veranda! De andre kassene, 80-90 stk, har et belegg på ca 30%.

Olav Runde

"Anna" af Sand til Aberdeen

Da byene Aberdeen og Stavanger undertegnet vennsbyavtale høsten 1990, ble "Anna" invitert til å besøke Aberdeen i forbindelse med "Cutty Sark Tall Ship's Race" som arrangeres i dagene 3.- 8. august 1991.

Besøket akkompagneres av Stavanger Sjømandsforenings shantygjeng, som er invitert til å holde flere konserter både i byens konserthus og ombord på regattafartøylene. "Anna" og shantygjengen skal formidle maritime tradisjoner til mannskapene på de fleste av Europas skoleskip.

Samtidig skal Aberdeen være vertskap for styremøte i "The Association of North Sea Societies", og "Anna" er tiltenkt representasjonsoppgaver også i den sammenheng. "Anna"s besøk for fire år siden var så vellykket at Aberdeen by denne gang dekker alle utgifter i forbindelse med seilasen.

Vi er svært taknemlige og ser fram til å besøke våre skotske kolleger og venner igjen.

Harald Hamre

Hermetikk - ikke bare iddisar og teknikk

Besøker du Hermetikkmuseet en dag når Iddisklubben har byttedag, er det lett å få det inntrykk at det viktigste i vår hermetikkhistorie er ulike tekniske innretninger og fargerike iddisar. Disse forhold var selvsagt viktige, men de har hatt en tendens til å overskygge andre viktige sider ved hermetikkindustrien.

Arbeidsforhold, lønnskamper og levevilkår er blant de tema som foreløpig ikke har hatt en tilstrekkelig sentral plass i formidlingen bl.a. på Hermetikkmuseet.

Et annet tema som har kommet i bakgrunnen er den enkle kjensgjerning at hermetikk egentlig dreier seg om et av våre primærbehov - mat! Ingen av de forskere som har behandlet hermetikkindustriens historie har funnet det interessant å vie et kapittel til hermetikkens kulinariske sider. Dette er egentlig overraskende fordi fabrikkene i sin markedsføring og produktutvikling hele tiden har prioritert dette. Ærespriser og gullmedaljer for varenes kvalitet, smaksprøver, nye produkttyper og kokebøker er bare noen eksempler på hvordan produsentene framhevet hermetikkens kvaliteter som mat.

Chr. Bjelland var et av de firma som la særlig stor vekt på å lære sine kunder riktig tilberedning av sine mange hermetiske produkter. Allerede i 1906 ble det derfor utgitt en "Kokebøker for Hermetik" som var ment som;

"en umistelig veileder for vore mange kunder paa land og sjø, enhver stuert og kok, saavel som enhver husmor, vil efter studeringen af vor kokebog

tilfulde se, hvad for en skat og nødvendighetsartikel man har i hermetikken."

Kokeboken er på 126 sider og inneholder godt over hundre oppskrifter for en lang rekke hermetiske produkter. Nettopp dette rike produktspekteret er det også viktig å bli minnet om. Alt for ofte glemmer vi at hermetikkindustrien i mange tiår var langt mer enn bare produksjon av brisling-sardiner og fiskeboller. Utdraget fra innholdsregisteret er i så måte interessant lesning.

Ut i fra min oppfatning ville det være en interessant og viktig oppgave for Hermetikkmuseet og andre interesserte å vie også denne siden ved hermetikkindustrien økt oppmerksomhet. En innfallsvinkel kunne være å registrere hvor mange produkttyper vi har etiketter for. I tillegg hadde det også vært interessant å få samlet alle de kokebøker og hefter med oppskrifter som har blitt laget. Disse kunne blitt utgangspunkt for mange interessante hermetikkvelder på Hermetikkmuseet. Ta kontakt dersom du har idéer, iddisar eller oppskrifter å bidra med.

John Gunnar Johnsen

Godbiter fra Bjellands Kogebog for Hermetik

No. 5.
Bjellands røgede laks i øje
serveres til riset franskbrød eller skjærpet
fladbrød og friskt smør.

No. 6.
Bjellands sardiner og seg.
1 liden finhakket chokolag 2 storene spl
seskeer smør og tyve flakket e sardiner røres
og presses gjennom et grovt dørslag. Massen
rystes let (saa kornene løsner) ned paa en
glasskaal, der pyntes med citronskiver.

no. 7.
Bjellands marinerede sild.
En stor delikatesse, f. eks. ved et smør-
gaasbord med skjærpet fladbrød og lykjernet
smør eller om sommeren til tørke poteter og
dø. smør. Landliggerne bør ei glemme at
medtage dem. Passer udmærket foran pan-
dekagerne en lørdag.

no. 81.
Bjellands fynte kaalboved.
En udmærket ret! Af hermetikens bedste!
Boksen maa aabnes under laaget for at
indholdet kan hieldes fuldstændig hek ned i et
ildfast omeletfad og stilles ind i stegeovnen,
hvor kraften sluttig øses over den faste masse,
der tillige ofte vendes for ei at tørke. Er der
ei leilighed til stegeovn, faar indholdet
opvarmes i en noget langagtig gryde eller
kasserolle op paa komfuren. Naar kaalen og
farsen er gjenumbedet, holdes den varm i en
liden rest af kraften og serveres umiddelbart
førend den gloende varm anrettes paa et fladt
fad med hvid sauce no. 11, rørt smør eller den
ligesaa gode og billigere:

No. 82.
Forlorne sauce hollandske.

Åpningstider Stavanger Museum

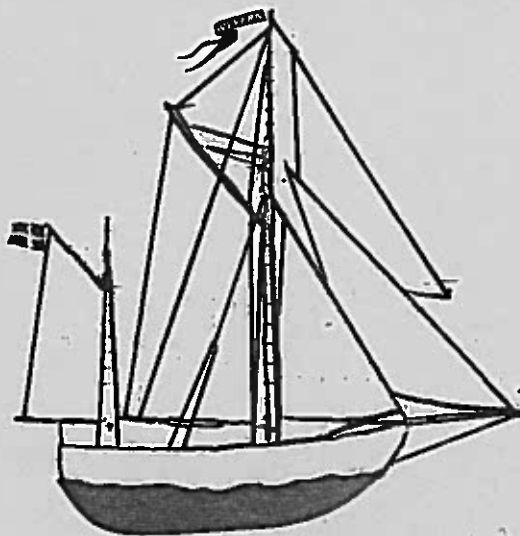
Alle anleggene er åpne 15 juni - 15
august tirsdag - fredag kl. 11 - 15 og
søndag 11 - 16. Sjøfartsmuseet har i
tillegg åpent 1. - 15. juni og 16. - 30.
august. Hermetikkmuseet har også
ekstraåpent 1. - 15. juni tirsdag -
torsdag.

"Wyvern" til Tyskland

Sjøfartsmuseets store smykke, Colin Archer skøyta "Wyvern" setter kurs for Tyskland 13. juni.

Lørdag 22. juni seiler hun inn til Bremerhaven for offisiell mottakelse ledet av byens borgermester. Besøket skal markere at Bremerhaven har blitt medlem av "The Association of North Sea Societies" og det blir lagt opp til et omfattende program over to dager, både for offisielle myndigheter og for mannskapet.

Onsdag 26. juni blir det stor mottakelse i Bremen der et delstatlig yrkesopplæringsinstitutt bygger en tro kopi av "Wyvern", riktignok i stål. Dette byggeprosjektet har allerede ført til en

rekke spennende kontakter mellom Stavanger og Bremen, blant annet var 30 skipsbyggerlærlinger på besøk hos oss i mai 1990. I dette besøket inngikk en dag på Rosenberg Verft, og nå er 20 av Rosenbergs lærlinger reiseklare for et returbesøk sammen med "Wyvern".

Stavanger by vil være representert med en delegasjon ledet av ordfører Tore Nordtun, både i Bremerhaven og i Bremen. Seilasen blir finansiert av North Sea Society og skal begge veier gå gjennom Kielerkanalen.

Vi ønsker god bøl!

Harald Hamre

Blinde lytter til fuglesang

Odd Låtun har vært i Arboretet på kveldstid for å demonstrere fuglesang ved hjelp av parabolskjerm. Interessen for dette har ikke vært så stor som vi på forhånd hadde trodd. Noe av årsaken til dette kan nok være at en vesentlig del av publikum om kvelden er trimmere. Vi har imidlertid etablert kontakt med Blindeforbundet, og en demonstrasjon for dem var så vellykket at vi nok kommer til å fortsette samarbeidet med dem, og da ikke bare begrenset til fuglesang, men også til å omfatte andre naturopplevelser.

Olav Runde

Invitasjon til låvedans

Stavanger Museums medlemsforening og ansatte ved museet inviteres til låvedans i det nye Låvemuseet på Breidablikk onsdag 12. juni kl. 19. Dansemusikken besørger av Bondeungdomslaget (BUL). På grunn av enkel servering ber vi om påmelding til vårt sentralbord, tlf. 52 60 35. Gratis adgang. Omvisning i Låvemuseet og i hovedhuset kl. 18. Venner av Stavanger Museum; velkommen til midtsommerdansen på låven.

Registrering og vandretstilling "Sildehandel på Østersjøen".

Sjøfartsmuseet har satt i gang et prosjekt for dokumentering og formidling av de historiske kontakter som eksisterte mellom Rogaland og det østlige Østersjøområdet på 1800-tallet og tidlig på 1900-tallet. Første del av dette prosjektet, "Anna" af Sands seilas til Polen, Baltikum og Russland sommeren 1990, skulle være kjent for de fleste.

Bakgrunnen for disse kontaktene var den omfattende eksporten av saltet vårsild fra vårt distrikt til dette området. Sjøfartsmuseet arbeider nå med en kartlegging av minner etter den toveis handelen som utviklet seg i forbindelse med sildeeksporten. Vi har allerede registrert en del gjenstander og arkivmateriale rundt på museer og i private hjem. Denne kartleggingen vil danne grunnlag for de neste delene av vårt prosjekt, forskning rundt sildehandelen og vandretstilling.

Vi henvender oss derfor til vårt publikum og ber om hjelp til en slik kartlegging. Vi ønsker å registrere alt som kan knyttes til denne sildehandelen, som protokoller, dokumenter, brev, dagbøker, foto og gjenstander (russeboller, tobakkdåser, sølvskeier, Rigabalsamflasker, tinnkrus, porselensserviser, samovarer osv.)

Den planlagte vandretstillingen om dette temaet skal åpnes høsten 1991. Denne vil bli vist ved ulike institusjoner både i Rogaland og andre steder i landet. Utstillingen vil senere bli omarbeidet for visning i Baltikum.

Skulle det finnes minner etter sildehandelen hos dere, så ta gjerne kontakt med oss. Vi ønsker å registrere alle spor, små eller store, slik at vi kan få mer kunnskap om denne perioden som var så viktig for vårt distrikt.

Randi Skotheim

Offisiell åpning av sjøhusene på Engøy søndag 16. juni

Restaureringen av sjøhusene nærmer seg fullføring, og søndag 16. juni kl. 12.30 vil ordfører Tore Nordtun markere selve åpningen. Æresgjest er sentral når det gjelder norsk kystkultur, tidligere direktør ved Norsk Sjøfartsmuseum, Svein Molaug.

Åpningen er siste ledd i vårens "Museumsstafett" og er lagt opp til en spennende familiedag med åpent sjøhus kl. 11 - 16. Båttransport fra Øyane Handel over til Engøyholmen (kun 100m) skjer hele dagen. Det blir servering av både grillmat og av sild. Stavanger Sjømandsforening kommer med sitt shanty-kor, og ellers blir det trekkspill og korpsmusikk.

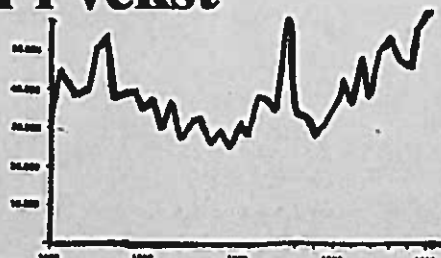
Tradisjonelle båter i alle størrelser vil være til stede og skape en spennende ramme rundt åpningen av det ny-restaurerte kystkultursenteret i Stavanger.

Rolf Hansen

Museum i vekst

Det årlige publikumsbesøket ved Stavanger Museum viste en tydelig synkende tendens gjennom 1950- og 1960-årene. Dette var "gjenreisningstida" da folk flest prioriterte vekst og velstand og gjerne ville kvitte seg med "det gamle". Unntakene fra trenden faller sammen med åpningen av to omfangsrike utstillinger, først jubileumsutstilling om Stavanger Rederiforening i 1951 og så fem år seinere, nye permanente pattedyrstillinger.

1970-årene var på mange måter en urolig tid med sterke verdikonflikter og utbredt mistro til fortsatt økonomisk vekst. Den langvarige nedgangen i museumsbesøket stanset opp, og 1975 markerte en bemerkelsesverdig topp på besøkskurven. Hvorfor? Først og fremst på grunn av byjubileumsutstillingen, utvandrerutstillingen som ble åpnet av HM Kong Olav, og ikke minst vandretstillingen "Ville Vesten" som trakk over 12.000 mennesker til Musegaten 16.

Gjennom 1980-årene viste besøkstallene en kraftig stigende tendens. Stavanger Museum fikk muligheter til å styrke publikumstilbudene med egne pedagoger og nye anlegg som Hermetikkmuseet og Sjøfartsmuseet. Den utadrettede virksomheten ble høyt prioritert, og museet ble faktisk mer attraktivt tross alle konkurrerende fritidstilbud og den historieløse "jappekulturen".

Slik kan tørre besøkstall leses som uttrykk for generell samfunnsutvikling og bevisst politikk. Noen spår museene økt betydning i framtidens samfunn. Vi kan alle bidra til at de får rett.

Harald Hamre

Omvisninger på muséets anlegg sommeren 1991

Som et tilbud til turister og andre besøkende vil det i sommersesongen bli arrangert omvisninger i flere av muséets anlegg. Vi håper at både tilreisende og byens befolkning vil benytte dette tilbudet til å bli bedre kjent med våre museumsanlegg og distriktets kultur- og naturhistorie.

Hermetikkmuséet kl. 13:

18/6, 25/6, 26/6, 27/6, 2/7, 3/7, 4/7, 5/7, 9/7, 16/7, 23/7, 24/7, 31/7, 1/8, 7/8, 8/8 og 14/8.
Omvisere: Randi Skotheim, Anne Berit Sæl, John Gunnar Johnsen og Jan Y. Salthe.

Sjøfartsmuséet kl. 12:

18/6, 19/6, 20/6, 25/6, 26/6, 27/6, 2/7, 3/7, 4/7, 5/7, 9/7, 16/7, 23/7, 24/7, 31/7, 1/8, 7/8, 8/8 og 14/8.
Omvisere: Randi Skotheim, Anne Berit Sæl, John Gunnar Johnsen og Jan Y. Salthe.

Naturhistoriske utstillinger, Musegaten 16 kl. 12:

19/6 og 20/6
Omviser: Olav Runde.

Kulturhistoriske utstillinger, Musegaten 16 kl. 12

21/6, 28/6, 5/7 og 12/7.
Omviser: Arvid Sandal.

Ledaal kl. 12

10/7, 11/7 og 17/7.

Omviser: Ove Magnus Bore.

I tillegg blir det jevnlig omvisninger som vanlig på Breidablikk med Hannelore Lengauer.

Ansvarlig redaktør:

Harald Hamre

Redaksjon:

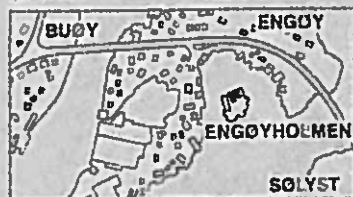
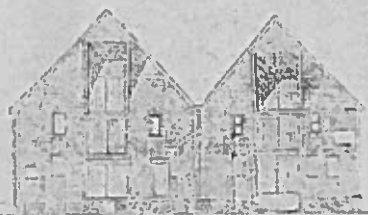
Rolf Hansen

Arvid Sandal

Jan Yngvar Salthe

Layout:

Jan Yngvar Salthe

ENGØYHOLMEN BRUK

Sjøhusene på Engøyholmen er oppført rundt midten av forrige århundre, og er de siste store sjøhus i Stavanger som har direkte kontakt til sjøen. Restaurering av sjøhusene til bruk som kystkultursenter ble påbegynt i 1990 og utføres av stiftelsen Engøyholmen Bruk, etablert av Ryggja Kystlag og Fortidsminneforeningen.

Stavanger Museum
Musegaten 16
N-4005 Stavanger

Ascender:

KART HVIDING

C-post